
ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. V

SECTIO EEE

1997

Katedra Fitopatologii Akademii Rolniczej w Lublinie*
Zakład Roślin Przemysłowych i Leczniczych Akademii Rolniczej w Lublinie**

DANUTA PIĘTA*, STANISŁAW BERBEĆ**

**Choroby żeń-szenia amerykańskiego (*Panax quinquefolium* L.)
powodowane przez grzyby**

Ginseng American (*Panax quinquefolium* L.) Diseases Caused by Fungi

Zapotrzebowanie przemysłu farmaceutycznego i kosmetycznego na korzeń żeń-szenia amerykańskiego ciągle wzrasta i gatunek ten uprawiany jest na coraz większych powierzchniach. Jednym z głównych czynników obniżających wielkość i jakość plonu są choroby powodowane przez patogeniczne grzyby odglebowe (Parke i Shotwell, 1989; Pięta i Berbeć, 1995). Utrzymanie zdrowych roślin na plantacji jest bardzo trudne, bowiem uprawa polowa żeń-szenia aż do zbioru korzeni trwa od 4 do 6 lat (Berbeć i Dziedzic, 1996). Obecnie na Lubelszczyźnie są poletka doświadczalne, na których ustala się sposoby uprawy żeń-szenia uwzględniając warunki glebowo-klimatyczne tego rejonu. Częste przypadki obumierania roślin w poszczególnych latach ich uprawy były powodem podjęcia badań dla określenia składu gatunkowego grzybów powodujących te objawy chorobowe.

MATERIAŁ I METODA

Obiektem badań przeprowadzonych w latach 1994-1996 były porażone rośliny w różnym wieku, tj. od jednorocznych do pięcioletnich. W każdym roku badań, laboratoryjnej analizie mikologicznej poddano zgrubiały korzeń, podstawę łodygi i liście z objawami chorobowymi oraz nasiona stratyfikowane (przez 12 miesięcy przetrzymywane w wilgotnym piasku) i nie stratyfikowane. Ogółem analizie mikologicznej poddano 40 roślin jednorocznych

Tab. 1. Grzyby wyizolowane z roślin żeń-szenia wykazujących objawy chorobowe
Fungi isolated from ginseng plants with symptoms of lesions

Gatunek grzyba Species	Liczba izolatów Number of isolates																			
	1-roczone 1-year old				2-letnie 2-year old				3-letnie 3-year old				4-letnie 4-year old				5-letnie 5-year old			
	1	2	3	Σ	1	2	3	Σ	1	2	3	Σ	1	2	3	Σ	1	2	3	Σ
<i>Acremonium roseum</i> (Oud.) Gams					4	3		7	3			3	1			1	11			
<i>Alternaria alternata</i> (Fr.) Keissler	5	6	4	15	1	2	17	20	7	2	24	33	6	3	23	32	10	2	29	41
<i>Alternaria tenuissima</i> (Fries) Weltshire			5	5			10	10			12	12	3	1	8	12	4	3	12	19
<i>Cladosporium herbarum</i> (Pers.) Link			2	2									1		4	5			8	8
<i>Cylindrocarpon decumbens</i> Thom					2	2		4					2	2		4	3	1		4
<i>Cylindrocarpon destructans</i> (Zin.) Scholten	3			3					17	2		19	22	8		30	12	2		14
<i>Fusarium avenaceum</i> (Corda ex Fr.) Sacc.					3	5		8	2	2		4	1	2		3	3	4	1	8
<i>Fusarium culmorum</i> (W.G.Sm) Sacc.	2			2	27	13		40	6	1		7	3	2		5	14	3		17
<i>Fusarium equiseti</i> (Corda) Sacc.						2		2	2	1	3	6	1	1		2	2	2	1	5
<i>Fusarium oxysporum</i> Schl.	5	7		12	30	38		68	19	2		21	32	8		40	32	2	2	36
<i>Fusarium solani</i> (Mart.) Sacc.	32	9		41	22	16		38	11	4		15	16	3		21	6	1		7
<i>Humicola grisea</i> Traaen					4			4					3			3				
<i>Humicola nigrescens</i> Ouv.									3	2		5	2	1		3				
<i>Penicillium cyclopium</i> Westl.	2	3		5		2		2					4			4	5			5
<i>Penicillium meleagrinum</i> Biourge					1			1	2			2						1		1
<i>Penicillium viridicatum</i> Westl.					2	3		5									2			2
<i>Phytophthora</i> sp.	6	3	4	13	12	1	8	21	23	7	47	77	43	18	47	108	18	6	22	46
<i>Pythium debaryanum</i> Hesse	114	89		203	6			6	3			3	4			4				
<i>Rhizoctonia solani</i> Kühn	3	1		4	28	12		40	12	6		18	23	3		26	14	3		17
Razem Total	172	118	15	305	142	99	35	276	110	29	86	225	169	52	82	303	126	30	75	231

1 – korzeń, 1 – root; 2 – podstawa łodygi, 2 – stem base; 3 – liście, 3 – leaves

oraz po 10 roślin 2, 3, 4 i pięcioletnich. W przypadku nasion analizie poddano po 150 sztuk każdej kategorii (stratyfikowane i nie stratyfikowane). Porażone organy roślin oraz nasiona płukano pod bieżącą wodą przez 30 min, po czym odkażano powierzchniowo wg. metody opisanej we wcześniejszym opracowaniu (Pięta i Berbec, 1995). Odkażone organy płukano w trzech sterylnych wodach destylowanych po 3 min. w każdej. Tak przygotowany materiał roślinny cięto na 3 mm fragmenty, a następnie wykładano do szalek Petriego na pożywkę PDA. Szalki z wyłożonymi nasionami oraz fragmentami roślin przetrzymywano około 10 dni w temp 24°C. Po tym czasie wyrosłe kolonie grzybów wokół wyłożonego materiału roślinnego odszczepiano na skosy z pożywką maltozową (produkt firmy bio Merieux). Po następnych 10 dniach przeprowadzono segregację grzybów, wykonano kultury jednozarodnikowe oraz oznaczono grzyby do gatunku. Sposób postępowania z kulturami grzybów był taki sam, jak w przypadku grzybów wyosobnionych z fasoli (Pięta, 1988).

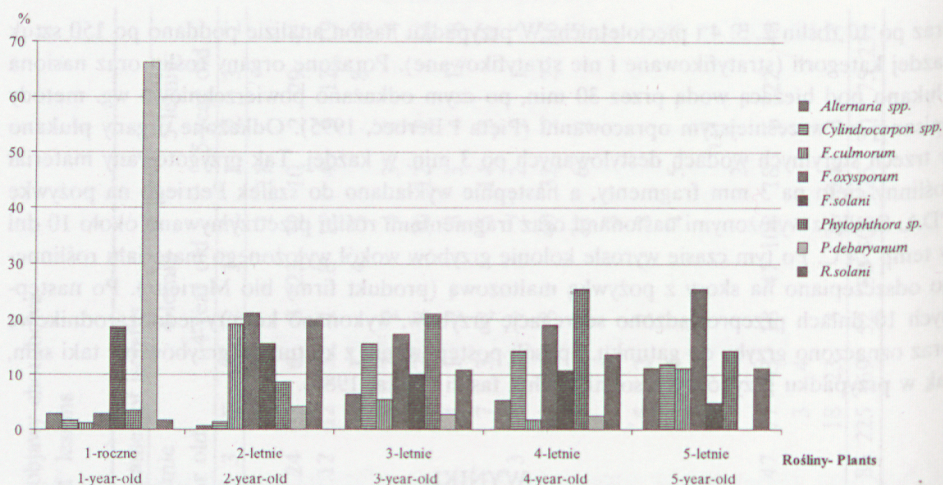
WYNIKI

Na roślinach jednorocznych (tworzących jeden trójlistkowy liść) już w początkowym okresie wzrostu (koniec maja, czerwiec) obserwowano objaw wędnięcia. Liście pozostawały zielone lecz traciły turgor i rośliny pochyły się ku ziemi. Objaw chorobowy obserwowano najpierw na pojedynczych roślinach, a następnie na kolejnych, obok rosnących. Choroba rozprzestrzeniała się szczególnie szybko przy nadmiarze wody w glebie. Po wyjęciu z gleby takiej rośliny tkanka korzeni była całkowicie zmacerowana. Analiza mikologiczna korzeni i podstawy łodygi wykazała, że przyczyną opisanego objawu chorobowego najczęściej był gatunek *Pythium debaryanum* (76% wyosobnień grzybów z podstawy łodygi i 66% wyosobnień z korzeni). Znaczny udział w porażeniu korzenia miał także grzyb *Fusarium solani* (19%). Porażenie pozostałymi grzybami chorobotwórczymi omawianych części rośliny było niewielkie i nie przekraczało 5% w przypadku korzeni i 10% — podstawy łodygi (ryc. 1, 2). Z poszczególnych części roślin jednorocznych uzyskano sporadycznie gatunki saprofityczne (tab. 1). Ponadto w końcowym okresie wegetacji zaobserwowano pojedyncze drobne plamy nekrotyczne na brzegach liści powodowane przez *Alternaria* spp. i *Phytophthora* sp. (tab. 1).

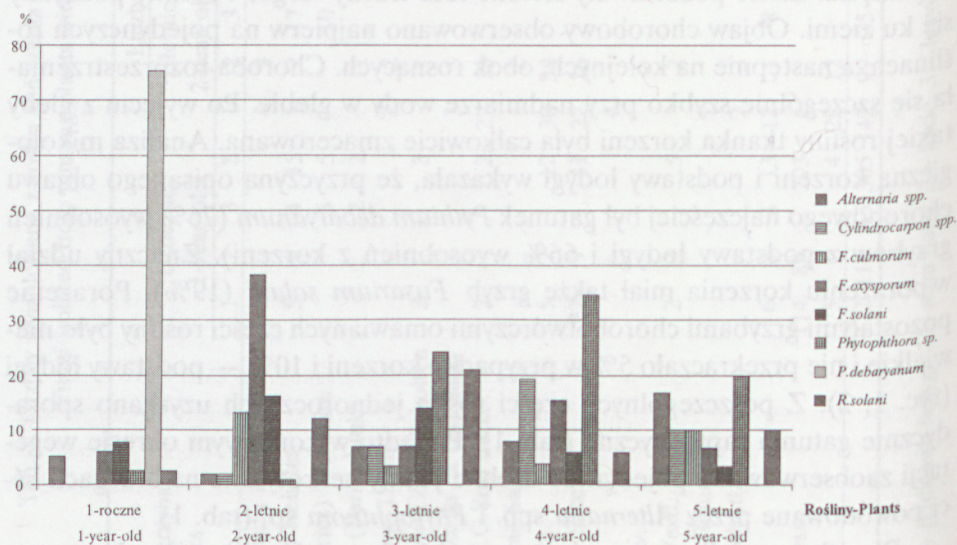
Ponadto na roślinach w pierwszym roku uprawy pod koniec okresu wegetacji zaobserwowano sporadyczne, drobne plamy nekrotyczne na brzegach liści spowodowane przez *Alternaria* spp. i *Phytophthora* sp. (tab. 1).

W obrębie dwuletnich i starszych roślin na przełomie lipca i sierpnia obserwowano dość często żółknięcie, a następnie wędnięcie i obumieranie liści. Na powierzchni korzeni takich roślin widoczne były rdzawo-brązowe nekrotyczne plamy, a na przekroju podłużnym pociemnienie wewnętrznej

Ryc. 1. Udział poszczególnych grzybów w porażeniu korzeni żeń-szenia
Participation of particular fungi in infection of ginseng root

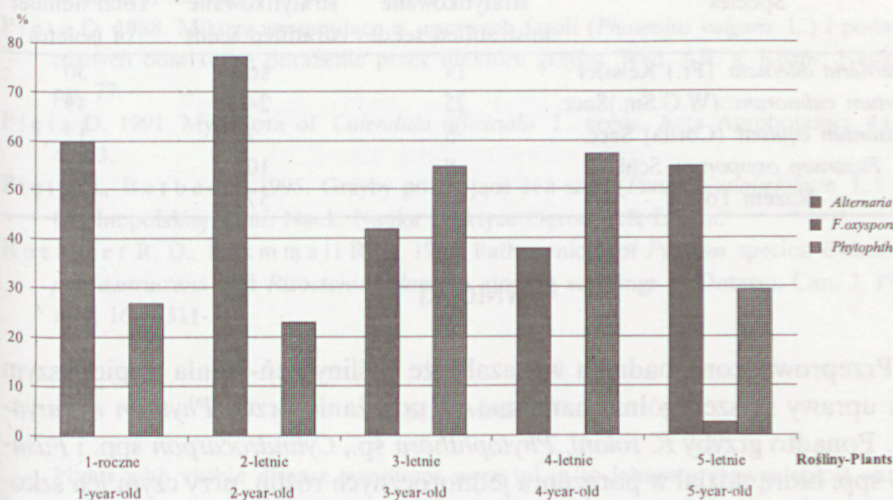
Ryc. 2. Udział poszczególnych grzybów w porażeniu podstawy łodygi żeń-szenia
Participation of particular fungi in infection of ginseng stem base

części korzenia. Objawy tej choroby nasilały się zwłaszcza w okresach wege-
tacji o niewielkich opadach i wysokiej temperaturze. Z porażonych korzeni
najczęściej izolowano *F. axysporum* (24,6% wszystkich grzybów). Z nekro-

tycznej tkanki korzenia i podstawy łodygi wyosobniono również *F. solani*, *F. culmorum* i *R. solani* (tab. 1, ryc. 2).

Na trzyletnich i starszych roślinach obserwowano objaw więdnienia, mimo dobrze rozwiniętej części nadziemnej. Po wyjęciu takich roślin z gleby okazało się, że zgrubiała część korzenia uległa całkowitemu zgniciu. Powyższe objawy występowały zwłaszcza po okresie obfitych opadów. Analiza mikologiczna wykazała, że główną przyczyną gnicia korzeni jest *Phytophthora* sp. i *Cylindrocarpon destructans*. Z analizowanych korzeni wyosobniano także *R. solani* (tab. 1, ryc. 1-3).

Ryc. 3. Udział poszczególnych grzybów w porażeniu liści żeń-szenia
Participation of particular fungi in infection of ginseng leaves

Na liściach roślin będących w różnym wieku (najczęściej 2-5 letnich) obserwowano występowanie także plam nekrotycznych o różnym kształcie i wielkości. Na podstawie cech makroskopowych i zabarwienia wyodrębniono trzy grupy objawów chorobowych: 1 — plamy brunatne, 2 — brunatne z żółtą obwódką i 3 — początkowo ciemnozielone, a następnie jaśniejące („pergaminowe”). Laboratoryjna analiza mikologiczna porażonych tkanek poszczególnych plam pozwoliła na określenie grzybów chorobotwórczych powodujących te objawy. Z plam zaliczonych do pierwszej grupy wyosobniano *Phytophthora* sp., a w przypadku drugiej grupy — *Alternaria* spp. zaś trzeciej — izolowano gatunki z rodzajów *Alternaria* i *Phytophthora* (tab. 1, ryc. 3).

Laboratoryjna analiza mikologiczna nasion, zarówno stratyfikowanych jak i nie stratyfikowanych wykazała, że są one porażone przede wszystkim przez *Alternaria alternata* i *Fusarium* spp. Spośród grzybów z rodzaju *Fusarium* najczęściej wyosabnianym gatunkiem okazał się *F. culmorum* (tab. 2).

Tab. 2. Grzyby wyizolowane z nasion żeń-szenia
Fungi isolated from ginseng seeds

Gatunek grzyba Species	Liczba izolatów nasiona nie stratyfikowane unstratified seeds	Number of isolates nasiona stratyfikowane stratified seeds	Ogólna liczba izolatów Total number of isolates
<i>Alternaria alternata</i> (Fr.) Keissler	14	16	30
<i>Fusarium culmorum</i> (W.G.Sm.)Sacc.	25	24	49
<i>Fusarium equiseti</i> (Corda) Sacc.	5	7	12
<i>Fusarium oxysporum</i> Schl.	8	10	18
Razem Total	52	57	109

WNIOSKI

Przeprowadzone badania wykazały, że rośliny żeń-szenia w pierwszym roku uprawy są szczególnie narażone na porażanie przez *Phyrium debaryanum*. Ponadto grzyby *R. solani*, *Phytophthora* sp., *Cylindrocarpon* spp. i *Fusarium* spp. biorą udział w porażeniu jednorocznych roślin, przy czym ich szkodliwość jest znacznie mniejsza. Natomiast w drugim roku i dalszych latach uprawy żeń-szenia patogen *Pythium debaryanum* nie odgrywa większej roli w infekowaniu roślin. Dla tych roślin szczególnie szkodliwe są *Fusarium* spp., *Cylindrocarpon* spp., *Phytophthora* sp. i *R. solani*. Prezentowane wyniki są potwierdzeniem badań przeprowadzonych w Kanadzie przez Reeledera i Brammalla (1994).

Liście żeń-szenia uprawianego na Lubelszczyźnie porażane są przede wszystkim przez *Phytophthora* sp. i *Alternaria* spp.

Warunki klimatyczne, a zwłaszcza temperatura, wilgotność względna powietrza oraz zawartość wody w glebie modyfikują skład gatunkowy grzybów chorobotwórczych infekujących badane organy żeń-szenia. Duża zawartość wody w podłożu szczególnie sprzyja rozwojowi *P. debaryanum*, *Phytophthora* sp., *Cylindrocarpon* spp., *F. solani* i *R. solani*. Natomiast dla *F. culmorum* i *F. oxysporum* optymalne warunki stwarza umiarkowana wilgotność gleby i wysoka temperatura (22-26°C).

Nasiona żeń-szenia, zarówno świeże (nie stratyfikowane), jak i stratyfikowane, porażone były przede wszystkim przez *Fusarium culmorum* i *Alternaria alternata*. Patogeny te wpływają destrukcyjnie na tkanki podczas kiełkowania nasion i wzrostu siewek (Pięta, 1991).

PIŚMIENNICTWO

- Berbec S., Dziedzic M. 1996. Uprawa żeń-szenia amerykańskiego. Wyd. AR Lublin.
- Parke J. L., Shotwell K. M. 1989. Diseases of cultivated ginseng. Dep. Pl. Pathol. Univ. Wisconsin-Madison: 1-16.
- Pięta D. 1988. Mikozy występujące w uprawach fasoli (*Phaseolus vulgaris* L.) i podatność różnych odmian na porażenie przez niektóre grzyby. Wyd. AR. s. Rozpr. Nauk. 111 pp. 77.
- Pięta D. 1991. Mycoflora of *Calendula officinalis* L. seeds. Acta Agrobotanica 44, 1-2: 49-53.
- Pięta D., Berbec S. 1995. Grzyby porażające żeń-szeń (*Panax quinquefolium* L.). Mat. Ogólnopolskiej Konf. Nauk. Nauka Praktyce Ogród. AR Lublin.
- Reeleder R. D., Brammall R. A. 1994. Pathogenicity of *Pythium* species, *Cylindrocarpon destructans* and *Rhizoctonia solani* to ginseng seedlings in Ontario. Can. J. Pl. Pathol. 16,4: 311-316. ✓

SUMMARY

Plants with visible disease symptoms were taken to laboratory mycological analysis. 1-year-old plants were infected above all by *Pythium debaryanum*. On the other hand, the fungi of *Rhizoctonia solani*, *Cylindrocarpon* spp., *Phytophthora* sp. and *Fusarium* spp. took minor part in the infection of plants being in this phase of growth. In the case of 2-year-old plants and older, the species composition of pathogenic fungi was different from the 1-year-old ones. From the rotten tissues of the roots there were isolated *Cylindrocarpon destructans*, *Rhizoctonia solani*, *Fusarium solani* and *Phytophthora* spp. The infection of the roots by those fungi was most frequent after long-term rainfalls, especially on compact soil. With heavy rainfalls the studies also observed the occurrence of numerous necrotic spots on the leaves, which were caused mainly by *Alternaria* spp. and *Phytophthora* sp. During warm weather the studies found out the infection of the roots of older plants by *Fusarium culmorum* and *Fusarium oxysporum*.

Certain seeds, both stratified and unstratified ones, were infected mainly by *Alternaria* spp. and *Fusarium* spp.